

Irodalomtörténeti korszak	Korszakhatár	Fő jellemzők	Képviselők a tananyagban (piros: kötelező szerző, kék szín: a vizsgaleírásban szereplő alkotó)
Ókor	i.e. 12. sz. – i.sz. 5. sz.	alapvető műnemek és műfajok létrejötte, az irodalom archetípusainak és toposzainak születése, időmértékes verselés	<ul style="list-style-type: none"> • Homérosz, Szapphó, Szophoklész, Aiszóposz, Alkaiosz, Anakreón • Vergilius, Horatius, Catullus, Ovidius,
Középkor	476- kb. 1500, a nagy felfedezésekig	kettős világ- és emberkép (földi élet → ← túlvilági élet, üdvözülés lehetősége), egyházi, lovagi és udvari, világi irodalom	<ul style="list-style-type: none"> • Szent Ágoston, Assisi Szent Ferenc, Jacopone da Todi, Vogelweide, Dante, Villon • ómagyar nyelvemlékek • Anonymus, Kecskeméti Végh Mihály, Szenczi Molnár Albert, Sztárai Mihály, Bornemisza Péter, Heltai Gáspár, Tinódi Lantos Sebestyén, Gyergyai Albert
A középkoron belül: a reneszánsz és a reformáció kora	1300 - 1600	az ókor újjászületése, emberközpontúság, humanizmus, természetszeretet, reformáció	<ul style="list-style-type: none"> • Petrarca, Boccaccio, Shakespeare • Janus Pannonius, Balassi Bálint Szenczi Molnár Albert, Heltai Gáspár
Barokk	kb. 1575 – kb. 1770	ellenreformáció, monumentalitás, dekorativitás, dinamika, lenyűgözés, hitvitázó irodalom	<ul style="list-style-type: none"> • Torquato Tasso, John Milton • Pázmány Péter, Zrínyi Miklós
Felvilágosodás, klasszicizmus	17. sz. vége – 19. sz. eleje, Magyarországon 1772 - 1825	hit a fejlődésben, tudásban, racionalizmus, egyházellenesség, deizmus, panteizmus, tolerancia, világpolgárság stílusirányzatok: - klasszicizmus : korstílus , antik hagyományok felújítása, bölcsélet, értelemre hat, retorikus jellegű, jellemző műfaja az óda - szentimentalizmus : stílusáramlat, érzelemre hat, gyakori az idő- és értékszembesítés, érzékszervekre hat, értéfosztott természet, halál- és magányérzet, jellemző műfaja az elégia - rokokó : stílusáramlat, érzelemre hat, boldogságérzet, könnyed, játékos, bájos, dekoratív, szerelmes és gáláns udvarló versek, értéktelített természet, jellemző műfaja a dal - népiesség : stílusáramlat, sokaknál divat, tanult modor (kivételem: Burns)	<ul style="list-style-type: none"> • Swift, Voltaire, Rousseau, Goethe, Burns • Molière • Kazinczy Ferenc, Bessenyei György, Batsányi János, korai Kölcsey Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály, Fazekas Mihály átmenet a romantikához: Berzsenyi Dániel • rokokó széppróza: Mikes Kelemen
Romantika	18. sz. vége, 19.sz. első fele, Magyarországon 1825 – 1900...	A romantika az utolsó korstílus, változatai: lelkesült és csalódott romantika; <ul style="list-style-type: none"> • nemzeti öntudat, múlt felé fordulás, elvágódás (álom, egzotikum), folklór, költői öntudat, szabadságeszmény, személyesség, zsenikultusz, érzelmi túlfűtöttség, ideál és valóság ellentéte • műfajkeveredés, képszerűség, látomásosság, töredékesség 	<ul style="list-style-type: none"> • Byron, Shelley, Keats, E.A.Poe, Walter Scott. V. Hugo, Heine, Puskin • (Berzsenyi Dániel), Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Katona József, Petőfi Sándor, Jókai Mór, Arany János, • átmenet a modernséghez: Madách Imre, Mikszáth Kálmán
Realizmus és naturalizmus	kb. 1850 – 1900... (Courbet: Kőtörők 1849)	inkább az epikára jellemző stílusok realizmus: valóságábrázolás, társadalmi problémák tükrözése, típusok és alsóbb társadalmi osztályok ábrázolása (kisemberek)	<ul style="list-style-type: none"> • Balzac, Stendhal, Gogol, Maupassant, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Csehov, Ibsen • Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond (plusz naturalizmus)

		naturalizmus: társadalmilag kiszolgáltatott rétegek bemutatása, ösztönvilág, az élet csúnya oldala	<ul style="list-style-type: none"> • Herczeg Ferenc
Klasszikus modernség	(1857) – kb. 1906-10...	<p>klasszikus eszmények követése, szembe fordulás a hagyományossal (romantika, realizmus), formakultusz, lázadó hang</p> <p>stílusirányzatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - impreszionizmus: pillanatnyi benyomások, állóképek, érzékszervekre hat, - szecesszió: nosztalgikus, túldíszített művészet, tipikus dekoratív színvilág, (arany), halálmotívum, egzotikum, indák, növényi díszítőelemek - szimbolizmus: jelképek nem alkalmi, eseti, hanem visszatérő használata - esztétizmus: a szépség, a forma, a hangzás, a zeneiség a lényeg, nem a tartalom (l'art pour l'art, parnasszisták) - tárgyas szemlélet 	<ul style="list-style-type: none"> • Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallarmé • Nyugat (egyres alkotói a későmodernség idején is alkotnak) • Ady Endre, Babits Mihály, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Krúdy Gyula
Avantgárd	1905-1910-től – kb.1939-ig	<p>avantgárd: formabontó művészeti éramlatok gyűjtőneve, szemben áll a hagyományossal és a modernséggel is, olykor politikai, mozgalmi jellege is van.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Marinetti, Apollinaire • Kassák Lajos
Neoavantgárd	kb. 1960-tól	<p>irányzatai: expresszionizmus, szürrealizmus, futurizmus, dadaizmus konstruktivizmus, kubizmus</p>	
Újklasszicizmus	1930-as évek	<p>A klasszikus műfajok és értékrend felelevenedése, ellensúlyozza a 30-as, 40-es évek borzalmait és az avantgárd stílust. Jellemzői: klasszikus szövegekre való utalás, pl. Biblia, antik versformák alkalmazása, antik művek átírása (Babits), antik műfajok alkalmazása, hagyományokhoz való visszatérés. Az újklasszikus költőnek feladata van (értékfordozás - alapvető emberi értékek védelme).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Radnóti Miklós
Későmodernség	1921 - 1990	<p>A korszak elhatárolódott a klasszikus modernségtől és az avantgárdtól.</p> <p>Jellemzői:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyiasság: a személyiség, a lírai én háttérbe szorulása - látomásos-szimbolikus költészet - vallomásos jellegű, nyilvános beszédnek szánt irodalom (váteszszerep) - esztétizálás - alakváltó költészet: többféle nézőpont, lírai szerepek - prózaírásban: pl. abszurd és groteszk, ua. realista törekvések is tovább élnek pl. szociográfia, realista írások 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliot, Kafka, Bulgakov, Thomas Mann • József Attila, Szabó Lőrinc, Nagy László, Juhász Ferenc, Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky János, Weöres Sándor, Kányádi Sándor, Dsida Jenő, Áprily Lajos, Reményik Sándor • Gárdonyi Géza, Márai Sándor, Wass Albert Ottlik Géza, Örkény István, Mészöly Miklós, Mándy Iván, Szabó Magda, Illyés Gyula, Gion Nándor, Tamási Áron, Sütő András
Posztmodern	1970 - ...	<p>művészeti és filozófiai kortudat; művészettörténeti fogalomként nem pusztán irányzat, „izmus”: napjaink sokféle világszemléletének, életérzésének, tendenciájának foglalata; jellemzői: a történetelvű elbeszélés felszámolása, a szövegek közötti (intertextuális) kapcsolatok előtérbe kerülése, a játékosság, az önreflexivitás, a mű határainak feloldása, a befogadó szerepének felértékelése; irodalmi irányzatként a modern irodalom szemléletmódját, kérdésfeltevéseit, technikai újításait a klasszikus realista irodalom örökségével ötvözi; térhódítása összefügg az egész elvű gondolkodás válságával (ezért is sajátja a töredékesség)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hrabal, Márquez • Tandori Dezső, Petri György, Orbán Ottó, Parti Nagy Lajos, Esterházy Péter, Darvasi László, Garaczi László, Bodor Ádám

